

de fra henholdsvis den usikkerhed, der knytter sig til debitorernes indbetalings-tidspunkter og den uregelmæssighed, der ifølge planlægningen knytter sig til investeringernes omfang. Der gives en udførlig beskrivelse af, hvordan den enkelte virksomhed kan detaljere finansbudgetteringen alt efter, om dens likviditet er relativt uproblematisk eller om den befinder sig i en situation, hvor der må tages daglige likviditetshensyn eventuelt på bekostning af overskudshensyn og lagerpolitik. Sigtet er under alle omstændigheder at muliggøre en måling af likviditeten ved størrelsen af de forventede beholdninger af likvide midler fremfor at forlade sig på summariske nøgletal udregnet på grundlag af status.

For så vidt angår samspillet mellem budget og regnskab fremhæves muligheden for efterfølgende sammenligning gennem budgetkontrollen som særlig betydningsfuld. Denne mulighed sikres gennem anvendelse af de samme kontoklasser som fællesbetegnelse for hovedbegreberne i både budget og regnskab; men den omfattende gennemgang af budgettets kontoplan har sin tyngde i analysen af budgettets særlige behov og beskrivelsen af de konsekvenser disse får for kontoklassernes anvendelse i budgettet. Forfatteren beskriver for øvrigt en forenkling af regnskabet og dermed også af dets samspil med budgettet gennem regnskabet overtagelse af budgetsatserne fra det interne budget til anvendelse i det interne regnskab, en detalje som formentlig har stor relevans for bl.a. mere avanceret offentligt regnskabsvæsen.

Også på andre områder har forfatteren et åbent øje for de foreliggende muligheder for at forenkle; f.eks. gennem begrænsning af de principielt rigtige vurderingsprincipper til materialer, halvprodukter og færdigvarer, hvor beholdnings- eller prisvariationerne er væsentlige; og gennem undladelse af specifikationen i omkostningsarter ved interne afregninger mellem afdelinger, idet den anbefalede systematik i sidstnævnte tilfælde umiddelbart tillader adskillelse af overflyttede omkostninger og omkostninger i øvrigt.

Den ved denne lejlighed disponible spalteplads er fuldtud søgt udnyttet til orientering for læsere, som endnu ikke har udnyttet den her foreliggende bogs mange gode tilbud om hjælp til afklaring af budgetlægningens problemer, og den faglige debat, hvortil bogen giver anledning, henvises herved til andet forum.

H. P. Myrup*

* Lektor ved Aarhus Universitet.

ASSAR LINDBECK: *Det nye venstres politiske økonomi*. København: Spektrum, 1970. 94 pp. Pris 11,75.

Forfatteren til ovennævnte bog er professor i Stockholm. Han opholdt sig i studieåret 1968-69 i USA og blev, til trods for at han er ude over den første ungdom, levende interesseret i den politiske studentdebat. Et resultat af denne interesse foreligger her i oversættelse af den svenske original. Det drejer sig om en kritisk fremstilling af politisk-økonomiske tanker fremsat af forskellige deltagere i debatten. Den økonomiske del af kritikken er baseret på tidens økonomiske teori og den politiske del af kritikken på en liberal-socialdemokratisk grundanskuelse. Bogen er velskrevet og kommer trods sin kortfattede længde langt ind i så vigtige emner som det nye venstres kritik af nutidens økonomer, markedsøkonomi kontra bureaukrati, centralisering kontra decentralisering og konkurrence kontra monopol.

Hvad angår det nye venstres kritik af økonomerne, nævner Lindbeck bl.a. side 15 kritikken af, at økonomer som regel tager husholdningernes præference for givet. Spørgsmålet om, hvordan præferencerne dannes, overlades til andre fagområder. Forfatteren slutter med at sige, at kritikken på dette punkt synes motiveret, selv om det kan hævdes, at der her er tale om et usædvanligt vanskeligt forskningsområde. - Det kunne her have været nævnt, at det dog var en økonom, Thorstein Veblen,

de fra henholdsvis den usikkerhed, der knytter sig til debitorernes indbetalings-tidspunkter og den uregelmæssighed, der ifølge planlægningen knytter sig til investeringernes omfang. Der gives en udførlig beskrivelse af, hvordan den enkelte virksomhed kan detaljere finansbudgetteringen alt efter, om dens likviditet er relativt uproblematisk eller om den befinder sig i en situation, hvor der må tages daglige likviditetshensyn eventuelt på bekostning af overskudshensyn og lagerpolitik. Sigtet er under alle omstændigheder at muliggøre en måling af likviditeten ved størrelsen af de forventede beholdninger af likvide midler fremfor at forlade sig på summariske nøgletal udregnet på grundlag af status.

For så vidt angår samspillet mellem budget og regnskab fremhæves muligheden for efterfølgende sammenligning gennem budgetkontrollen som særlig betydningsfuld. Denne mulighed sikres gennem anvendelse af de samme kontoklasser som fællesbetegnelse for hovedbegreberne i både budget og regnskab; men den omfattende gennemgang af budgettets kontoplan har sin tyngde i analysen af budgettets særlige behov og beskrivelsen af de konsekvenser disse får for kontoklassernes anvendelse i budgettet. Forfatteren beskriver for øvrigt en forenkling af regnskabet og dermed også af dets samspil med budgettet gennem regnskabet overtagelse af budgetsatserne fra det interne budget til anvendelse i det interne regnskab, en detalje som formentlig har stor relevans for bl.a. mere avanceret offentligt regnskabsvæsen.

Også på andre områder har forfatteren et åbent øje for de foreliggende muligheder for at forenkle; f.eks. gennem begrænsning af de principielt rigtige vurderingsprincipper til materialer, halvprodukter og færdigvarer, hvor beholdnings- eller prisvariationerne er væsentlige; og gennem undladelse af specifikationen i omkostningsarter ved interne afregninger mellem afdelinger, idet den anbefalede systematik i sidstnævnte tilfælde umiddelbart tillader adskillelse af overflyttede omkostninger og omkostninger i øvrigt.

Den ved denne lejlighed disponible spalteplads er fuldtud søgt udnyttet til orientering for læsere, som endnu ikke har udnyttet den her foreliggende bogs mange gode tilbud om hjælp til afklaring af budgetlægningens problemer, og den faglige debat, hvortil bogen giver anledning, henvises herved til andet forum.

H. P. Myrup*

* Lektor ved Aarhus Universitet.

ASSAR LINDBECK: *Det nye venstres politiske økonomi*. København: Spektrum, 1970. 94 pp. Pris 11,75.

Forfatteren til ovennævnte bog er professor i Stockholm. Han opholdt sig i studieåret 1968-69 i USA og blev, til trods for at han er ude over den første ungdom, levende interesseret i den politiske student debat. Et resultat af denne interesse foreligger her i oversættelse af den svenske original. Det drejer sig om en kritisk fremstilling af politisk-økonomiske tanker fremsat af forskellige deltagere i debatten. Den økonomiske del af kritikken er baseret på tidens økonomiske teori og den politiske del af kritikken på en liberal-socialdemokratisk grundanskuelse. Bogen er velskrevet og kommer trods sin kortfattede længde langt ind i så vigtige emner som det nye venstres kritik af nutidens økonomer, markedsøkonomi kontra bureaukrati, centralisering kontra decentralisering og konkurrence kontra monopol.

Hvad angår det nye venstres kritik af økonomerne, nævner Lindbeck bl.a. side 15 kritikken af, at økonomer som regel tager husholdningernes præference for givet. Spørgsmålet om, hvordan præferencerne dannes, overlades til andre fagområder. Forfatteren slutter med at sige, at kritikken på dette punkt synes motiveret, selv om det kan hævdes, at der her er tale om et usædvanligt vanskeligt forskningsområde. - Det kunne her have været nævnt, at det dog var en økonom, Thorstein Veblen,

der først videnskabeligt behandlede samfundsskabte præferencer og påviste sociale samspil, hvoraf et endnu den dag i dag lever i den økonomiske litteratur under navnet Veblen-effekten.

Forfatteren kritiserer det nye venstre for at have opretholdt den gamle marxistiske imperialismeteori, skønt den er forældet (s. 19-20). Selv om anmelderen er enig med forfatteren i denne hans dom, er han ikke enig i alle hans præmisser. Det er rigtigt, at man i dag kan finde lande med høj kapacitetsudnyttelse men uden høje militæruddgifter og store udenlandske investeringer, og at dette tilsyneladende strider mod imperialismeteorien. Men strengt taget beviser det ingen ting, hvis disse lande har erhvervet den høje kapacitetsudnyttelse ved at være storleverandør til en stormagt med høje militæruddgifter og store udenlandske investeringer (Japan i forhold til USA).

Lindbeck mener også, at den marxistiske imperialismeteori er forældet efter den keynesianske revolution inden for makroteorien (s. 20). »Som det kan ses i enhver elementær lærebog i økonomisk politik, findes der i dag muligheder for ved hjælp af penge- og finanspolitiske foranstaltninger at holde den totale efterspørgsel netop så høj, som man ønsker.« – Hertil må dog bemærkes, at det i de store stater har været oprustning og krig, som har afgivet det uundværlige politiske motiv til at bruge de penge- og finanspolitiske foranstaltninger, og at det forekommer yderst tvivlsomt, om noget andet motiv kunne have gjort mulighederne til virkelighed.

Det er imidlertid værdifuldt, at forfatteren ikke nøjes med en diskussion med den gamle imperialismeteori, men også (s. 21) omtaler Juan Bosch's teori om det militære industrielle kompleks, der har opnået at få en betydelig del af de indenlandske ressourcer allokert til militære formål. Med det nye venstres og Lindbeck's interesse for udbytningsfænomenet kunne det måske have været givtigt at gå længere i fremstillingen af Bosch's synspunkter. Han fremstiller, hvorledes rustningshøjkonjunktoren afstedkommer fuld beskæftigelse,

højere lønninger og gode sikre profitforventninger (statskontrakterne!), der atter medfører, at højkonjunktoren fortsætter og levedoden stiger. Bosch's centrale tese er som følge heraf, at det ikke er oversøiske erobringer og investeringer, der giver fortjeneste i nyeste tid, men staternes rustningskontrakter, der placeres i hjemlandet. Disse er ganske vist motiveret med oversøiske krige, og herved opstår på et enkelt punkt en lighed med et fænomen, som var involveret i den marxistiske imperialismeteori: kolonikrigene.

I sin bedømmelse af kritikken af økonomerne siger forfatteren iøvrigt til slut (s. 24), at mange unge økonomer synes at være blevet inspireret mere af modeltekniske problemer i allerede offentliggjorte artikler end af den mere komplicerede og svært overskuelige verden, som vi lever i. – Tillad en ældre Jeronimus at istemme dette suk.

Anmelderen er også enig med forfatteren i den fortrinlige argumentation (s. 27) mod opfattelsen, at samfundsvidenskabelig forskning må være subjektiv og baseret på politiske vurderinger. Som det siges: Det subjektive element i videnskabelige studier er principielt valget af emne. »På den måde skiller samfundsvidenskab sig imidlertid ikke ud fra naturvidenskab. Samme subjektivitet foreligger ved valget af emne, når en fysiker vælger at studere et eller andet aspekt ved atomer, eller en biolog vælger at studere fiskeøjne.« – Ja, samme subjektivitet, men der er dog nok større sandsynlighed for, at politiske standpunkter bevidst eller ubevidst indgår i samfundsforskerens valg end i naturforskerens.

Forfatterens betragtninger over det nye venstres syn på markedsøkonomi og bureaukrati er nogle af de stærkeste og praktisk vigtige i bogen. Hovedtemaet er, at man kan være modstander enten af markedsøkonomi eller af administrativt styrede systemer, men hvis man er modstander af begge dele, er man ude på glatis. Han udvikler, at det store bureaukrati i Sovjetunionen er en uundgåelig konsekvens af forsøget på at erstatte markedsøkonomi

med administrative processer. - Da jeg i begyndelsen af trediverne skrev *Nutidens Økonomi og Fremtidens* nåede jeg et lignende resultat (s. 124), og det siddende ude på Frederiksberg uden nogen sinde at have sat mine ben i Rusland. Det er derfor betryggende at finde en kapacitet at kunne påberåbe sig, omend med nogen forsinkelse.

Det bemærkes i denne forbindelse, at forfatteren ikke lægger vægt på dogmehistorie, selv om dette kunne give en fjer i hatten til hans fædreland; for gjorde han det, kunne han, inden at nævne Abbe Lerner og Oscar Langes teorier om socialistisk markedsøkonomi, teorier der først fremkom fra 1934 og fremefter, have nævnt sin længst afdøde landsmand, den højt begavede Nils Karleby og hans bog: *Socialis-*

men inför Verkligheten, der fremkom så tidligt som i 1926.

Jeg har i det foregående nærmest dvælet ved enkelte aspekter af de første afsnit i Lindbecks bog og må derfor tilføje, at bogen slutter lige så veloplagt, som den begynder, idet den rejser det store spørgsmål, hvor det nye venstres økonomiske filosofi fører hen. Man kommer her langt ud over de snævrere økonomiske problemer til spørgsmål som evolution eller revolution og om ændringer gennem stemmeafgivning eller ved vold. Meget læseværdigt.

N. Lindberg*

* Professor ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

MODTAGEN LITTERATUR

CORDEN, W.M.: *The theory of protection*. Oxford: Clarendon Press: Oxford University Press, 1971. 263 pp. £ 2,50.

ENEMARK, POUL: *Studier i toldregnskabsmateriale i begyndelsen af 16. århundrede med særligt henblik på dansk okseeksport*. 2 bd. Århus 1971. 349 + 303 pp.

GOLD, JOSEPH: *The stand-by arrangements of the International Monetary Fund*. Washington: International Monetary Fund, 1971. 273 pp. \$ 4,00.

GRAVERSEN, G.: *Årsregnskabet*. Århus: Akademisk forlag, 1970. 251 pp.

HANSEN, ERIK JØRGEN: *Ungdom og uddannelse: De 14-20 åriges uddannelsessituation 1965*. Bd. 2. Socialforskningsinstituttet. Publikation nr. 47. København: Teknisk forlag, 1971. 295 pp. Kr. 33,50.

JEPPESSEN, STEEN LETH: *Løn og priser*. København: G. E. C. Gad, 1971. 94 pp. Kr. 17,95.

JEPSEN, GUNNAR THORLUND: *Fra grundstigningsskyld til frigørelsesafgift*. Skrifter fra Århus Universitets Økonomiske Institut, nr. 22. Århus: Akademisk boghandel, 1970. 145 pp.

Essays in honour of THORKIL KRISTENSEN. Paris: OECD, 1970. 305 pp. F 30,00.

RASMUSSEN, ARNE, OTTO OTTESEN, JAN AARSØ NIELSEN, BØRGE RASMUSSEN, KJELD BUND-

GAARD, FOLKE ÖLANDER, HANS ENGSTRØM og SØREN HEEDÉ: *Det segmenterede salg*. Skrifter fra Institut for Afsætningsøkonomi ved Handelshøjskolen i København, nr. 42. København: Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, 1970. 82 pp.

SCHMIDT, ERIK IB: *Dansk økonomisk politik*. København: Fremad, 1971. 278 pp. Kr. 36,75.

TINBERGEN, JAN: *On the international division of labour*. Stockholm: Federation of Swedish Industries, 1970. 20 pp.

ØRUM, BENTE: *Social baggrund, intellektuelt niveau og placering i skolesystemet*. Socialforskningsinstituttet, Studie nr. 20. København: Teknisk forlag, 1971. 144 pp. Kr. 12,00.

Boligbyggeriet i samfundsmæssig belysning. Udg. af Dansk Ingeniørforening og Danske Økonomers Forening. København: Teknisk forlag, 1971. 151 pp.

Danmarks 500 største virksomheder. Oslo: A/S Økonomisk Litteratur, 1970. 90 pp.

Offentlige udvalg: Rapport fra en arbejdsgruppe omkring politikere, administratorer og eksperter under Selskabet for Samfundsdebat. København: Munksgaard, 1970. 44 pp.

Staten og erhvervslivet: Debatoplæg udarbejdet af en arbejdsgruppe under Selskabet for Samfundsdebat. København: Polyteknisk forlag, 1970. 90 pp.